

Skrypt do prezentacji z webinaru numer 3 w ramach projektu ZYSK Z DOSTĘPNOŚCI (26.09.2025)

Drodzy Państwo, witam serdecznie na dzisiejszym webinarze, w którym zajmiemy się jednym z kluczowych zagadnień związanych z równością - dostępnością architektoniczną. To temat, który dotyczy nie tylko osób z niepełnosprawnościami, ale także seniorów, rodziców z dziećmi, osób czasowo ograniczonych ruchowo czy z trudnościami sensorycznymi.

Dostępność architektoniczna to nie jest jedynie kwestia technicznych rozwiązań, takich jak podjazdy, windy czy oznaczenia. To przede wszystkim sposób myślenia o przestrzeni, w której każdy powinien móc poruszać się bezpiecznie, wygodnie i samodzielnie – od momentu podjęcia decyzji o wizycie w danym miejscu, aż po realizację swoich celów i powrót do domu.

W trakcie dzisiejszego spotkania przyjrzymy się krok po kroku temu, jak wygląda tzw. łańcuch dostępności, dlaczego jest on tak ważny i jak łatwo może zostać przerwany. Omówimy też praktyczne przykłady dobrych i złych rozwiązań, obowiązujące standardy oraz procedury, które mają ogromne znaczenie dla realnego funkcjonowania przestrzeni publicznych i prywatnych.

Chciałbym, aby ta sesja była dla Państwa nie tylko źródłem wiedzy o przepisach czy normach, ale przede wszystkim inspiracją do patrzenia na przestrzeń oczami jej różnych użytkowników. Bo dostępność to nie luksus – to fundament równego traktowania i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Webinar jest realizowany w ramach projektu ZYSK Z DOSTĘPNOŚCI w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), dokładnie w ramach Priorytetu: FERS.01.00, Działania: FERS.01.03. Celem głównym projektu „Zysk z dostępności” jest podniesienie kompetencji pracowników i pracownic mikro, małych, średnich oraz dużych przedsiębiorstw w obszarze dostępności, ze szczególnym uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania towarów i usług oraz korzyści płynących z ich stosowania

Slajd 1: Dostępność architektoniczna

W tej części skupimy się na tym, co to znaczy, że budynek jest dostępny. Przyjrzymy się kluczowym elementom infrastruktury, które mogą wspierać lub blokować samodzielność – takim jak: wejścia, ciągi komunikacyjne, toalety, windy, miejsca

odpoczynku, oznakowania czy kontrasty wizualne. Zastanowimy się również nad tym, dla kogo i w jakich sytuacjach bariery architektoniczne stają się przeszkodą, oraz jak wdrożyć zmiany, które naprawdę ułatwiają życie użytkownikom.

Ważne jest, aby zrozumieć, że dostępność architektoniczna nie dotyczy wyłącznie osób poruszających się na wózkach. To także osoby starsze, rodzice z dziećmi w wózkach, osoby z ograniczoną mobilnością czasową, osoby niewidome, słabowidzące czy z trudnościami w orientacji przestrzennej. Projektując uniwersalnie, tworzymy przestrzenie bezpieczne, czytelne i bardziej funkcjonalne dla wszystkich.

W tej sesji omówimy także aktualne standardy, dobre praktyki i obowiązki wynikające z przepisów, w tym z Polskiego Aktu o Dostępności i ustawy o zapewnianiu dostępności.

Slajd 2: Łańcuch dostępności ½

Na tym slajdzie omawiamy bardzo ważne pojęcie – łańcuch dostępności, który pozwala spojrzeć na dostępność architektoniczną z perspektywy całego doświadczenia użytkownika – od momentu planowania wizyty aż po bezpieczny powrót do domu.

Zacznijmy od pierwszego ogniwa: decyzja o wizycie. Zanim osoba zdecyduje się odwiedzić dane miejsce – instytucję, urząd, placówkę medyczną czy przestrzeń publiczną – musi najpierw zdobyć informacje o tym miejscu. I tutaj kluczowe są dwa elementy: po pierwsze, kompletność informacji, czyli czy znajdziemy dane o wejściach, windach, toaletach, godzinach otwarcia czy dostępnych usługach. Po drugie – forma, w jakiej te informacje są podane. Dla osób niewidomych lub słabowidzących ważna będzie wersja w audio lub dużym druku, dla osób Głuchych – materiał w PJM, a dla osób z trudnościami poznawczymi – prosty, zrozumiały język i czytelne piktogramy.

Drugim krokiem jest podróż i przyjazd. Nawet jeśli samo miejsce jest dostępne, to problem może pojawić się dużo wcześniej – np. brak przystanku komunikacji miejskiej w pobliżu, brak podjazdu z chodnika, czy brak wyznaczonych miejsc parkingowych dla OzN. Bardzo istotne są też ścieżki prowadzące do wejścia, które powinny być dobrze oznaczone, pozbawione barier, odpowiednio kontrastowe i – tam, gdzie to potrzebne – wyposażone w poręcze czy faktury ostrzegawcze.

Trzecie ogniwo to doświadczenie na miejscu – czyli to, co dzieje się po przekroczeniu progu. Tutaj w grę wchodzi wszystko: wejście do budynku, recepcja, komunikacja pozioma i pionowa, dostępność sal, toalet, wind, punktów obsługi, a także to, czy użytkownik może zrealizować swój cel – załatwić sprawę, uczestniczyć w wydarzeniu, skorzystać z usługi. Ważne są również warunki akustyczne, oświetlenie, a nawet to, czy są miejsca, gdzie można usiąść i odpocząć.

Ostatni etap to powrót do domu – również on powinien być komfortowy i bezpieczny. Zadbane, oznakowane wyjścia, dostęp do odpoczynku po drodze, pomoc w

odnalezieniu transportu, a nawet informacje o ewentualnych objazdach czy utrudnieniach – to wszystko wpływa na poczucie bezpieczeństwa i samodzielność osoby z niepełnosprawnością.

Dlatego warto pamiętać, że łańcuch dostępności jest tak silny, jak jego najstabsze ogniwo. Nawet najlepiej zaprojektowane wnętrze nie będzie dostępne, jeśli osoba nie może się do niego dostać – lub nie dowie się, że może. W dalszej części sesji przejdziemy przez konkretne przykłady i dobre praktyki, które pozwolą nam zrozumieć, jak tworzyć ten łańcuch w sposób kompleksowy.

Slajd 3: Łańcuch dostępności 2/2

Przerwanie łańcucha dostępności na którymkolwiek etapie powoduje, że dane miejsce, przestrzeń, wydarzenie, staje się niedostępne.

Slajd 4: Sprawdzanie dostępności architektonicznej

teraz przyjrzymy się dokładnie procesowi sprawdzania dostępności architektonicznej obiektu. To bardzo ważny etap — zarówno przy planowaniu nowych przestrzeni, jak i dostosowywaniu istniejących budynków. W tej analizie powinniśmy kierować się zasadą tzw. „łańcucha dostępności”, którą poznali Państwo wcześniej.

Sprawdzanie dostępności architektonicznej to nie tylko jednorazowe spojrzenie na budynek — to analiza całego doświadczenia użytkownika od momentu zbliżenia się do obiektu aż po poruszanie się w jego wnętrzu. Oto etapy, które należy objąć takim przeglądem:

1. Otoczenie budynku – Zaczynamy od tego, co znajduje się wokół: czy są dostępne chodniki, bezpieczne przejścia, podjazdy dla wózków, miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnościami? Czy przestrzeń jest odpowiednio oświetlona i czy można z łatwością zidentyfikować wejście?
2. Strefa wejściowa – Sprawdzamy, czy wejście jest bezprogowe, oznakowane i dostępne dla osób o różnych potrzebach. Zwracamy uwagę na szerokość drzwi, automatyczne otwieranie, dzwonki i domofony dostępne z różnych wysokości.
3. Komunikacja pionowa – Czy w budynku znajdują się windy? A jeśli tak – czy są one wystarczająco duże, mają oznaczenia w alfabecie Braille’a, komunikaty głosowe, odpowiedni czas zamykania drzwi? Jeśli są schody – czy mają poręcze po obu stronach i kontrastowe oznaczenia?

4. Komunikacja pozioma – Chodniki, korytarze, przejścia – czy są wystarczająco szerokie, nie zagracone, bez progów? Czy podłogi nie są śliskie? To kluczowe dla osób z niepełnosprawnością ruchu, ale także seniorów i rodziców z dziećmi.
5. Dostępność poszczególnych pomieszczeń – Toalety, sale konferencyjne, biura, poczekalnie – wszystkie powinny być możliwe do wykorzystania przez osoby z różnymi potrzebami. Szczególną uwagę zwracamy na toalety dostępne, które muszą spełniać konkretne standardy (np. odpowiednia przestrzeń manewrowa, uchwyty, wysokość wyposażenia).
6. Bezpieczeństwo i ewakuacja – Dostępność oznacza także bezpieczeństwo. Czy w razie pożaru lub innego zagrożenia osoba na wózku lub z niepełnosprawnością sensoryczną może bezpiecznie opuścić budynek? Czy są specjalne oznaczenia, dźwięki, plany ewakuacyjne w wersji wizualnej i dotykowej?
7. Informacja – Dostępność to również możliwość samodzielnego odnalezienia się w przestrzeni. Czy są wyraźne i kontrastowe oznaczenia, piktogramy, plany budynku, tablice informacyjne na odpowiedniej wysokości? Czy informacje są dostępne w różnych formatach – wizualnym, dźwiękowym, dotykowym?

Podsumowując – każda z tych warstw „łańcucha” musi być spójna i dostosowana. Nawet jeśli budynek ma windę i toaletę, ale nie da się do niego bezpiecznie dojść od przystanku autobusowego – cała dostępność zostaje zerwana. Dlatego audyt powinien być dokładny i prowadzony z perspektywy użytkownika o zróżnicowanych potrzebach.

Slajd 5: Otoczenie budynku

sprawdzanie dostępności architektonicznej nie polega na pobieżnym obejściu budynku i odnotowaniu kilku punktów. Powinno ono odbywać się zawsze zgodnie z logiką tzw. łańcucha dostępności – czyli zrozumienia, że dostępność to ciągłość doświadczenia użytkownika, od momentu, gdy wychodzi z domu lub samochodu, aż do momentu, kiedy siada w sali spotkań, przy stanowisku obsługi lub wchodzi do sklepu.

Jeśli przerwiemy ten łańcuch – np. brak będzie oznakowanego przejścia, obniżonego krawężnika, miejsca parkingowego – cały wysiłek włożony w dostępne wnętrza budynku może pójść na marne.

Zacznijmy od pierwszego ogniwa łańcucha, jakim jest otoczenie budynku. Wyobraźmy sobie teraz siedzibę naszej firmy lub miejsce, w którym odwiedzają nas klienci – i przeanalizujmy ten obszar krok po kroku.

1. Otoczenie budynku – co sprawdzamy?

Komunikacja publiczna – czy najbliższy przystanek autobusowy, tramwajowy lub stacja kolejowa:

- znajduje się w odległości umożliwiającej wygodne dojście osobie z niepełnosprawnością,
- posiada niski peron lub możliwość podjazdu,
- ma czytelne oznaczenia (również dotykowe lub dźwiękowe).

Komunikacja prywatna – czy osoba, która przyjeżdża autem prywatnym lub taksówką:

- może bezpiecznie wysiąść i dojść do wejścia bez konieczności wchodzenia na jezdnię lub pokonywania schodów,
- ma zapewnione oznakowane miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnością – blisko wejścia i odpowiednio szerokie.

Chodniki i przejścia dla pieszych – tutaj analizujemy:

- czy nawierzchnia chodnika jest równa, stabilna i bez wystających elementów,
- czy przejścia mają obniżone krawężniki i sygnalizację dźwiękową,
- czy ścieżki dojścia są logiczne i prowadzą do wejścia głównego, bez konieczności nadkładania drogi.

Parking i strefa dojścia – czy osoba z ograniczoną mobilnością:

- znajdzie bez trudu drogę od parkingu do drzwi wejściowych,
- ma dostęp do utwardzonego, stabilnego podłoża i dobrego oświetlenia.

Bariery urbanistyczne – na co szczególnie uważać:

- Nierówności nawierzchni – wyboje, płytki chodnikowe ruszające się pod naciskiem, szczeliny między kostką.
- Brak oznakowania kolorystycznego i fakturowego przy elementach małej architektury (ławki, słupki, donice), które mogą być niewidoczne dla osób słabowidzących lub niewidomych.
- Brak krawężników, opasek lub pasów prowadzących – czyli brak wyraźnego oddzielenia przestrzeni komunikacyjnej od innych elementów otoczenia.
- Brak trwałego oznakowania narożników budynków – istotne dla orientacji przestrzennej.

Slajd 6: Strefa wejściowa do budynku

Strefa wejściowa na teren działki i do budynku

Dojście do budynku – czy łatwo się tam dostać?

Na początku musimy zadać sobie bardzo podstawowe, ale istotne pytanie: czy użytkownik może łatwo, bezpiecznie i samodzielnie dotrzeć do drzwi wejściowych?

Analizujemy tu m.in.:

- odległości od przystanków, parkingów czy chodników – długie, nieintuicyjne dojścia zniechęcają, szczególnie osoby z ograniczeniami ruchu lub orientacji;
- różnice wysokościowe – np. schody czy uskoki terenu, które nie zostały zniwelowane pochylniami lub windami;
- przeszkody terenowe – takie jak słupki, donice, znaki drogowe, które stoją na środku trasy dojścia;
- oświetlenie – czy droga dojścia jest dobrze oświetlona wieczorem i zimą, co ułatwia orientację osobom słabowidzącym i zapewnia poczucie bezpieczeństwa.

Pamiętajmy, że intuicyjne, dobrze oznaczone i bezpieczne dojście to pierwszy sygnał dla użytkownika, że został potraktowany z uwagą.

Strefa wejściowa – jak wygląda przestrzeń przed i za drzwiami?

Bezpośrednio przed wejściem, powinna znajdować się utwardzona, stabilna i antypoślizgowa nawierzchnia, która umożliwi komfortowe manewrowanie – także osobom na wózku, o kulach, czy z wózkiem dziecięcym.

Wejście musi być też czytelnie oznaczone. Jeśli wejście zlewa się z elewacją, nie ma kontrastu lub pasów ostrzegawczych – osoba niewidoma czy z zaburzeniami wzroku może go po prostu nie zauważyć.

Zgodnie z dobrymi praktykami:

- przed wejściem i zaraz za drzwiami powinien znajdować się pas ostrzegawczy o szerokości 50 cm, ułożony w odległości 50 cm od drzwi – jest to bardzo ważny element dla osób poruszających się z białą laską;
- należy zapewnić także przestrzeń manewrową o wymiarach minimum 150 na 150 cm zarówno przed wejściem, jak i wewnątrz – by umożliwić osobie z wózkiem komfortowe zatrzymanie się, obrót lub spokojne otwarcie drzwi.

Nie można zapomnieć o elementach nad wejściem – daszki i osłony przeciwsłoneczne powinny być zawieszane na wysokości co najmniej 240 cm, by nie stanowiły zagrożenia dla osób niewidomych, które mogą ich nie zauważyć, jeśli znajdują się zbyt nisko.

Drzwi – punkt krytyczny dostępności

Sam mechanizm i konstrukcja drzwi to bardzo ważny element, który często decyduje o tym, czy dana osoba wejdzie do budynku samodzielnie – czy będzie musiała prosić o pomoc lub zrezygnuje.

Dobrze zaprojektowane drzwi:

- nie mają progów, czyli są całkowicie bezbarierowe,
- otwierają się automatycznie, co jest rozwiązaniem optymalnym,
- jeśli są manualne – mają siłowniki wspomagające otwieranie, które zmniejszają siłę potrzebną do ich uchylenia,
- szerokość przejścia to co najmniej 90 cm, co pozwala na swobodne przejechanie wózkiem,
- są wyposażone w wygodne uchwyty lub klamki – najlepiej poziome, łatwe do chwycenia nawet jedną ręką. Gałki obrotowe są niedopuszczalne, bo wymagają siły, precyzji i dwóch rąk.

Jeśli drzwi są przeszklone – co jest obecnie bardzo popularne – muszą być wyraźnie oznaczone:

- za pomocą pasków w kolorze kontrastującym z otoczeniem – najlepiej żółtym lub białym,
- paski powinny być umieszczone na wysokości wzroku osoby dorosłej, dziecka oraz osoby na wózku, czyli ok. 85–150 cm nad ziemią.

Brak takich oznaczeń może skutkować nie tylko dezorientacją, ale wręcz zagrożeniem dla zdrowia, np. kolizją z niewidoczną szybą.

Slajd 7: Komunikacja pionowa - prawidłowo oznaczone schody

kontynuując analizę dostępności architektonicznej, przechodzimy teraz do kolejnego kluczowego elementu łańcucha dostępności – czyli komunikacji pionowej, a więc sposobów przemieszczania się pomiędzy poziomami budynku.

Bardzo często to właśnie schody lub ich brak alternatyw decydują o tym, czy dana przestrzeń będzie dostępna dla wszystkich użytkowników – także tych, którzy poruszają się na wózku, mają problemy z chodzeniem, korzystają z kul, czy są w wieku senioralnym.

Prawidłowo oznaczone schody – bezpieczeństwo i czytelność

Zacznijmy od sytuacji, w której schody muszą pozostać – bo są częścią istniejącego budynku, prowadzą do wybranych stref lub pełnią funkcję głównej komunikacji wewnętrznej.

W takich przypadkach absolutnym minimum jest ich prawidłowe oznaczenie i zabezpieczenie:

- Stopnie powinny być równe, stabilne i wykończone powierzchnią antypoślizgową, szczególnie przy krawędziach.
- Początek i koniec biegu schodów powinien być oznaczony kontrastowym kolorem, najlepiej w formie żółtego lub białego pasa – by osoby słabowidzące wiedziały, gdzie schody się zaczynają i kończą.
- Schody muszą być wyposażone w poręcze po obu stronach, na odpowiedniej wysokości, łatwe do uchwycenia – najlepiej z ciągłością na spocznikach.
- Dobrą praktyką jest też oznaczenie fakturowe – np. wypustki na górnym stopniu – dzięki czemu osoba niewidoma może wyczuć je laską.

Wszystko to tworzy warunki, w których również osoby mające trudność z widzeniem czy koordynacją ruchową mogą bezpiecznie korzystać ze schodów.

Alternatywa dla schodów – rozwiązania dostępne

Oczywiście jednak, samodzielne poruszanie się po budynku nie może być oparte wyłącznie na schodach. Tam, gdzie występują różnice poziomów, należy zapewnić równoprawną alternatywę. Zależnie od warunków technicznych i przestrzennych, możemy zastosować:

- Pochylnie
- Platformy przyschodowe

To urządzenia montowane wzdłuż biegu schodów – pozwalające osobom na wózku wjechać w górę lub w dół.

- Schodoplatforma typu FlexStep

To nowoczesne, hybrydowe rozwiązanie, które łączy funkcję schodów i platformy – co jest idealne w miejscach, gdzie nie da się zainstalować dwóch osobnych systemów.

Film: <https://youtu.be/BaccJO0Uarg?feature=shared>

- Podnośniki pionowe

To kolejna alternatywa – szczególnie przydatna, gdy mamy dużą różnicę poziomów, ale nie mamy możliwości budowy dźwigu osobowego.

Slajd 8: Komunikacja pionowa - nieprawidłowo oznaczone schody

Ten slajd pokazuje przykłady nieprawidłowych rozwiązań w komunikacji pionowej. Z lewej strony widzimy schody, które zostały oznaczone kontrastem w sposób niewłaściwy – brak wyraźnego odróżnienia krawędzi stopni utrudnia osobom słabowidzącym bezpieczne poruszanie się. Po prawej stronie mamy przykład źle zaprojektowanego rozwiązania niwelującego różnicę wysokości – stromo położone szyny są niefunkcjonalne i nie zapewniają bezpiecznego użytkowania, zwłaszcza dla osób poruszających się na wózku. Oba przypadki pokazują, że pozorne zastosowanie elementów dostępności, bez uwzględnienia realnych potrzeb użytkowników, nie tylko nie ułatwia korzystania z przestrzeni, ale wręcz może stwarzać dodatkowe zagrożenia.

Slajd 9: Winda – dźwig osobowy

Po pierwsze, wymiary kabiny – minimalna szerokość to 100 cm, a głębokość 120 cm, dzięki czemu osoba na wózku inwalidzkim ma możliwość swobodnego wjazdu i manewrowania. Drzwi powinny mieć co najmniej 90 cm szerokości, aby przejazd był wygodny i bezpieczny.

Po drugie, istotne jest umiejscowienie panelu sterującego – przyciski muszą znajdować się na wysokości od 80 do 120 cm, czyli w zasięgu zarówno osoby stojącej, jak i siedzącej. Panel powinien być odsunięty maksymalnie 50 cm od wejścia, aby można było łatwo sięgnąć do przycisków.

Po trzecie, same przyciski powinny mieć średnicę minimum 20 mm, być dobrze oznaczone, także w alfabecie Braille'a i wypukłymi symbolami. Dodatkowe oznaczenia kondygnacji głównej pomagają użytkownikom szybciej zorientować się, na którym piętrze się znajdują. Bardzo ważna jest też sygnalizacja dźwiękowa i wizualna – dzięki niej osoby niewidome i niesłyszące mogą samodzielnie korzystać z windy.

Slajd 10: Komunikacja pozioma – dobre praktyki

Bezpieczna (wolna od przeszkód) skrajnia ruchu pieszego powinna być wyznaczona w sposób czytelny i zrozumiały, ze szczególnym zwróceniem uwagi na potrzeby osób z ograniczeniem widzenia.

Udogodnieniem dla osób z niepełnosprawnością wzroku są elementy kontrastujące, zarówno w warstwie fakturowej, jak i kolorystycznej.

Do tzw. naturalnych linii kierunkowych, które wykorzystują osoby niewidome i słabo widzące zaliczyć można:

- kontrastowe różnice fakturowe posadzek,
- krawężniki i pierzeje budynków,
- cokółty przegród pionowych,
- elementy poziome balustrad oraz pochwyty poręczy,
- liniowe oświetlenie w posadzce i na suficie (duża część osób niewidomych ma tzw. poczucie światła i może rozpoznać kierunki wyznaczone przez oświetlenie i kontrast kolorystyczny).

Nawierzchnie ciągów pieszych powinny zapewnić możliwość swobodnego poruszania się tzn. powinny być twarde, równe, nie powodować zjawiska olśnienia i mieć powierzchnię antypoślizgową, która spełnia swoje cechy również w trudnych warunkach atmosferycznych

Slajd 11: Komunikacja pozioma - przykładowe bariery

Ten slajd pokazuje przykłady barier w komunikacji poziomej. Z lewej strony widzimy korytarz i schody, które są zbyt słabo skonstrastowane – osoby słabowidzące mogą mieć problem z rozpoznaniem stopni i bezpiecznym poruszaniem się. Z prawej strony zaprezentowano błyszczące powierzchnie ścian i drzwi, które powodują olśnienie i dezorientację, utrudniając orientację w przestrzeni. To przykłady, jak decyzje projektowe wpływają na dostępność – brak kontrastu czy nadmierne refleksy mogą sprawić, że przestrzeń stanie się nieprzyjazna, a nawet niebezpieczna dla wielu użytkowników.

Slajd 12: Dostępność przestrzeni/pomieszczeń

Na tym slajdzie mamy przykłady rozwiązań zapewniających dostępność przestrzeni obsługi klienta. Z lewej strony widzimy salę obsługi – blaty są niskie, dzięki czemu mogą z nich korzystać również osoby poruszające się na wózkach. Ważne jest też, że przy stanowiskach znajdują się krzesła dla klientów, a całość uzupełnia czytelna informacja wizualna. Takie rozwiązania są zgodne ze standardami dostępności, które mówią, że przestrzeń powinna umożliwiać korzystanie z usług wszystkim użytkownikom, bez względu na ograniczenia funkcjonalne.

Z prawej strony mamy poczekalnię. Kluczowe są tutaj proste, stabilne krzesła ustawione w regularny sposób, co ułatwia poruszanie się osobom starszym czy słabowidzącym. Ważnym elementem jest również czytelne oznakowanie – piktogramy to uniwersalny język zrozumiały niezależnie od wieku, języka czy stopnia sprawności.

Podsumowując: zarówno sala obsługi, jak i poczekalnia powinny być zaprojektowane tak, by każdy klient czuł się komfortowo i mógł samodzielnie załatwić swoją sprawę. To realizacja zasady projektowania uniwersalnego i standardów dostępności architektonicznej.

Slajd 13: Procedury ewakuacji – co należy wziąć pod uwagę?

Ten slajd dotyczy procedur ewakuacji i pokazuje, na co koniecznie trzeba zwrócić uwagę, aby proces ten był bezpieczny i skuteczny również dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Przede wszystkim należy uwzględnić rodzaj budynku – jego wielkość, liczbę kondygnacji, parametry dróg ewakuacyjnych oraz to, jakie systemy powiadamiania zostały tam zastosowane. To one decydują o tym, jak szybko i sprawnie można opuścić obiekt.

Drugim istotnym elementem jest liczba osób z niepełnosprawnościami, które w danym momencie mogą potrzebować ewakuacji. To pozwala ocenić skalę potrzebnych działań i dostosować procedury do realnej sytuacji.

Trzeci punkt to rodzaj i stopień niepełnosprawności tych osób. To właśnie od tego zależy wybór metody ewakuacji – czy będzie to konieczność użycia specjalistycznego sprzętu, np. krzeseł ewakuacyjnych, czy też zapewnienie asysty ze strony innych pracowników. Ważne jest również wskazanie liczby osób odpowiedzialnych za wsparcie i przypisanie im konkretnych ról.

Slajd 14: Ewakuacja osób ze szczególnymi potrzebami

W sytuacji zagrożenia, takiego jak pożar, awaria techniczna czy inne zdarzenie wymagające natychmiastowego opuszczenia budynku, każda osoba – niezależnie od poziomu sprawności – musi mieć realną i bezpieczną możliwość ewakuacji. To jest nie tylko obowiązek prawny wynikający z przepisów przeciwpożarowych i przepisów o dostępności, ale przede wszystkim nasza odpowiedzialność jako pracodawców, administratorów budynków, organizatorów przestrzeni.

Kto należy do grupy osób ze szczególnymi potrzebami podczas ewakuacji?

- osoby z niepełnosprawnością ruchu – poruszające się na wózkach, o kulach, z chodzikami, mające ograniczoną mobilność,
- osoby z niepełnosprawnością sensoryczną – niewidome, słabowidzące, niesłyszące, niedosłyszące,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną lub zaburzeniami psychicznymi,
- osoby starsze, osoby z zaburzeniami orientacji,

- kobiety w ciąży, osoby po operacjach, dzieci, osoby z silnym lękiem w sytuacjach stresowych – czyli każda osoba, która w momencie zagrożenia potrzebuje wsparcia lub innego niż standardowe rozwiązania.

Co należy zapewnić w ramach dostępnej ewakuacji?

1. Plany ewakuacyjne dostosowane do różnych potrzeb – powinny być przygotowane wersje dotykowe (np. tyflomapy), w powiększonym druku, dostępne w formacie elektronicznym czy w PJM (Polski Język Migowy) – np. na ekranach.
2. Systemy alarmowe wielozmysłowe – nie tylko sygnał dźwiękowy, ale też sygnały świetlne (dla osób z ubytkiem słuchu), a także komunikaty głosowe i wizualne informujące o zagrożeniu i kierunku ewakuacji.
3. Wyznaczone osoby wspierające – czyli przeszkoleni pracownicy, którzy wiedzą jak pomóc osobie z niepełnosprawnością w opuszczeniu budynku. To nie może być „improwizacja” – procedury muszą być znane i przećwiczone.
4. Specjalistyczny sprzęt ewakuacyjny – np. krzesła ewakuacyjne do zjazdu po schodach dla osób na wózkach (szczególnie w budynkach bez windy przeciwpożarowej), uchwyty ewakuacyjne, wózki rezerwowe.
5. Bezpieczne miejsca zbiórki – które są łatwo dostępne, dobrze oznaczone i przystosowane dla różnych grup (np. osoby na wózku, osoby z opiekunem).
6. Szkolenia i ćwiczenia – regularne treningi ewakuacyjne z udziałem osób z różnymi potrzebami pokazują, czy system działa i pozwalają wykryć błędy w procedurach. Tylko ćwiczenie w realnych warunkach daje nam pewność skuteczności.

Slajd 15: Informacja

Na tym slajdzie mamy przykład informacji o dostępnych udogodnieniach na Dworcu Głównym we Wrocławiu. Widzimy tu oznaczenie punktu InfoDworzec z komunikatem, że pomoc udzielana jest również w języku migowym. To bardzo ważne rozwiązanie, ponieważ pokazuje, że obsługa klienta została dostosowana także do potrzeb osób głuchych i słabosłyszących.

Dzięki takim oznaczeniom osoby ze szczególnymi potrzebami wiedzą, że mogą liczyć na wsparcie i że ich potrzeby zostały uwzględnione w procesie obsługi. Informacja podana w prosty i widoczny sposób, dodatkowo uzupełniona graficznym symbolem, jest zrozumiała niezależnie od wieku, poziomu znajomości języka czy stopnia sprawności.

Podkreślmy, że dostępność informacji jest jednym z kluczowych elementów dostępności usług – jeżeli osoba nie dowie się o możliwości wsparcia, nie będzie mogła

z niego skorzystać. Dlatego tak istotne jest stosowanie czytelnych i jednoznacznych komunikatów w przestrzeni publicznej.

Slajd 16: Podsumowanie

Drodzy Państwo, podsumowując sesję poświęconą dostępności architektonicznej, chcę mocno podkreślić jedną kluczową zasadę: jeśli choć jeden element w tzw. łańcuchu dostępności zawiedzie – całe miejsce, usługa lub wydarzenie stają się niedostępne dla osoby z niepełnosprawnością. Możemy mieć nowoczesny budynek, ale jeśli osoba poruszająca się na wózku nie może się do niego dostać z powodu braku rampy przy wejściu – mamy barierę. Jeśli nie zapewnimy informacji w alternatywnych formatach, osoba niewidoma lub niesłysząca nie uzyska podstawowych informacji – również mamy barierę.

Dlatego właśnie tak ważne jest kompleksowe podejście. Omawialiśmy dzisiaj, jak sprawdzać dostępność krok po kroku – od otoczenia budynku, przez strefę wejściową, aż po komunikację pionową i poziomą wewnątrz obiektu. Sprawdzamy, czy wszystkie pomieszczenia są dostępne, czy uwzględniono bezpieczeństwo i procedury ewakuacyjne dla osób o szczególnych potrzebach, oraz czy informacja w budynku jest przekazywana w sposób zrozumiały i różnorodny sensorycznie.

To nie jest tylko lista technicznych wymagań – to sposób myślenia, który opiera się na empatii i świadomości. To kultura organizacyjna, która mówi: "każdy ma prawo uczestniczyć w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym – na równych prawach".

Zachęcam Państwa, byście podczas planowania, modernizacji czy audytów obiektów wracali do tych kryteriów. Dostępność architektoniczna nie jest luksusem – jest fundamentem równości i inkluzji.